

' וירא יעקב '

על הפחד

קע) כשהקדוש ברוך הוא רוצה להיטיב לאדם ורוצה רק שיתפלל האדם על הדבר אז מזמין לפניו צער או פחד מעין דבר זה וכדרך שאמרו ז"ל (יבמות ס"ד.) מפני מה היו אמהות עקרות וכו'. או רואה אחר מעונה באותו דבר ומבקש רחמים עליו כדי שיהיה הוא נענה וכמו שנאמר (איוב ג' כ"ד) פחד פחדתי וגו'. כי כל דבר שהשם יתברך רוצה להביא לעולם או לאדם היא מתפשטת לכמה גוונים ויש בה ההיפך גם כן חס ושלוש וכדרך שאמרו (שמות רבה ל' י"ג וזוהר ח"ג רט"ז ע"ב) בדור המבול שהיו מעותדים לקבל תורה אילו זכו. וכן בכל דור ובכל אדם. ולכך כשמתעורר מדה זו לטובה מתעורר גם כן ההיפך גם כן חס ושלוש ומרגיש פחד ומתפלל ובא הטוב. אבל לעולם הוא בא הדבר שמתפחד רק שבא ההיפך דהיינו כל מיני טובה שבדבר זה:

וזה ענין מה שאמרו (בראשית רבה ס"ו ד') צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלווה פירוש בכל דבר וכל מדה טובה וענין טוב תחילת הכניסה בו הוא בצער כטעם (תענית י' ע"ב) כל התחלות קשות [על דרך שאמרו (גיטין מ"ג.) אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן וכו'] וכדרך שאמרו פרק קמא דברכות (ה.) שלוש מתנות טובות וכו' וכבריייתו של עולם ברישא וכו' (שבת ע"ז ע"ב). לפי שהעולם הזה רובו רע כידוע ולכך כל דבר שמתעורר בו רואה הוא מקודם כח הרע שבו ומצטער ועל ידי הצער ממתיק ומיד סופו שלווה:

וכענין תלתא דפורעניתא ושבע דנחמתא שתיקנו חז"ל שהם שלוש ראשונות ושבע תחתונות שהתחלה חלוק לשלושה והסוף לשבעה כידוע. והתחלת כל פעולה הוא מצד הכרח הפועל שחסר לאותה פעולה אם כן ההתחלה מצד החסרון שהוא חסר ודחוק לכך ומן המיצר קראתי יה שמתוך הצער זועק לה' ועונה במרחב שזה נקרא נחמה דהיינו שמתנחם על צער העבר שרואה שאין צער כענין (ויקרא כ"ו י"ז) ונסתם ואין רודף. כי משה רבינו ע"ה אוהב ישראל היה בודאי לא קיללם רק בכל קללה טמון הברכה שיש בו שאי אפשר להגיע לו רק על ידי הקללה. ובקללת הניסה שם הוא הברכה שאין רודף כלל. וכשמתעורר הארה זו להכיר שאין רודף כלל מתעורר גם כן ההיפוך שהוא הניסה ועל ידי הניסה מכיר תיכף אמיתות יחוד השם יתברך עד שאין רודף כלל:

כן בקללת ולא תאמין בחיך (שם) הודיעך שאפילו בקללה הם קרויים חיים ולא כרשעים שבחייהם קרויים מתים. אלא שהם מגודל הפחד עד שלא יאמינו גם בכך שיש להם חיי עולם בהכירם מעשיהם. ובאותו פסוק נתגלה זה שכל ישראל יש להם חיים, דאומות העכו"ם קרויים מתים ואין להם חיים כלל להאמין בהם. וכשמתעורר פחד זה שאינו מאמין בעצמו כלל אם יש לו חלק לעולם הבא. מתעורר גם כן ההבטחה הברורה שיש לו חלק לעולם הבא וכן בכל דבר:

קסז) בדברי תורה מותר אדם לפחד כמו שאמרו ז"ל בברכות (ס'). היינו שיפחד שמא הוא חס ושלוש סם המות ועל ידי הפחד עצמו מתמתק ונעשה מתוך שלא לשמה לשמה כי האי מאן דמבעית מזליה חזא (מגילה ג'). והוא דוגמת חלום דגם כן מה שמזלו רואה ואמרו ז"ל בברכות (נ"ה.) חלמא בישא עציבותיה מסתייה היינו שבעצבות עצמו די. וכן בענין תורה שלא זכה חס ושלוש נעשית וכו' ודי בזה מה שהוא מפחד בדברי תורה ופקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים י"ט ט') והחכמה תעוז לחכם (קהלת ז' י"ט) וכן בשאר פסוקים שנותנת עוז וחדוה שהוא היפוך הפחד: